

ÚČETNICTVÍ A ROZBORY VE VEŘEJNÉM SEKTORU (2. blok)

7. Přednáška

Rozpočet a hospodaření ÚSC

Ing. Marie Hladká, Ph.D.

Organizace ÚSC

Územní samosprávný celek může ve své pravomoci k plnění svých úkolů, zejména k hospodářskému využívání svého majetku a k zabezpečení veřejně prospěšných činností:

- zřizovat vlastní organizační složky jako svá zařízení bez právní subjektivity,
- zřizovat příspěvkové organizace jako právnické osoby, které zpravidla ve své činnosti nevytvářejí zisk,
- zakládat obchodní společnosti, a to akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným,
- zakládat obecně prospěšné společnosti podle zvláštního zákona,
- zřizovat školské právnické osoby podle zvláštního právního předpisu,
- zřizovat veřejné výzkumné instituce podle zvláštního zákona

Druhy organizací ÚSC

ÚSC může zřizovat či zakládat:

- **vlastní organizační složky (OS)**
- **příspěvkové organizace**
- obchodní společnosti (a.s., s.r.o.)
- ústavy
- školské právnické osoby
- veřejné výzkumné instituce

Organizační složky ÚSC

Organizace bez právní subjektivity

- hospodaří jménem svého zřizovatele

Pro takové činnosti, které

- nevyžadují velký počet zaměstnanců,
- nepotřebují složité a rozsáhlé strojní nebo jiné technické vybavení,
- nejsou vnitřně odvětvově či jinak organizačně členěné,
- nevstupují do složitých ekonomických nebo právních vztahů.

Organizační složky ÚSC

Zastupitelstvo ÚSC

- zřizuje OS
- jmenuje vedoucího OS, určí jeho práva a povinnosti

Pracovníci OS jsou zaměstnanci OÚ

Př. OS: knihovny, informační střediska,..

Hospodaření OS

- OS není účetní jednotkou ani samostatnou právnickou osobou
- veškeré příjmy a výdaje OS v rozpočtu zřizovatele: rozpočet OS je součástí rozpočtu zřizovatele.
- Obec dává oprávnění k dispozicím s rozpočtem OS svému úřadu a také podle potřeby odpovědnému vedoucímu OS
- oprávnění disponovat jen s prostředky, které zabezpečují běžný provoz
- nevyčerpaná záloha se vrací zřizovateli
- OS může být oprávněna vybírat některé příjmy z její činnosti

Příspěvkové organizace ÚSC (PO)

- Právní osoby - **právní subjektivita**
- Takové činnosti, které jsou zpravidla neziskové a jejichž rozsah, struktura a složitost vyžadují samostatnou právní subjektivitu
- Příklad: ZŠ, MŠ, divadla, kina,...
- Zřízena zastupitelstvem ÚSC, rozhodnutí o zřízení + zřizovací listina v Ústředním věstníku ČR, zápis PO do obchodního rejstříku ČR

Hospodaření příspěvkových organizací (PO)

- Hlavní činnost
- Doplňková činnost (souhlas zřizovatele)

- Zřizovatel poskytuje příspěvek na provoz: zpravidla v návaznosti na výkony nebo jiná kritéria jejích potřeb
- Zřizovatel může uložit odvod do svého rozpočtu, jestliže
 - plánované V překračují plánované N
 - investiční zdroje jsou větší, než je jejich potřeba užití podle rozhodnutí zřizovatele
 - PO porušila rozpočtovou kázeň

- Vztah rozpočtu PO k rozpočtu zřizovatele lze během roku změnit v neprospěch PO jen ze závažných, objektivně působících příčin.

Peněžní fondy (PF) příspěvkových organizací

- rezervní fond,
- investiční fond,
- fond odměn,
- fond kulturních a sociálních potřeb.

Porušení rozpočtové kázně PO

- použití prostředků od zřizovatele v rozporu se stanoveným účelem
- převedení do PF více finančních prostředků, než stanoví zákon nebo než rozhodl zřizovatel
- použití prostředků svého PF na jiný účel, než stanoví zákon nebo jiný právní předpis
- použití provozních prostředků na účel, na který měly být použity prostředky PF podle zákona
- překročení stanoveného nebo přípustného objemu prostředků na platy, pokud toto překročení do 31. prosince nekryla ze svého fondu odměn

Majetek příspěvkových organizací

- hospodaří se svěřeným majetkem v rozsahu stanoveném zřizovací listinou
- nabývá majetek pro svého zřizovatele
- zřizovatel může stanovit, ve kterých případech je k nabytí takového majetku třeba jeho předchozí písemný souhlas

PO může nabýt pouze majetek potřebný k výkonu činnosti, pro kterou byla zřízena

- a to:

- bezúplatným převodem od svého zřizovatele
- darem s předchozím písemným souhlasem zřizovatele,
- děděním; bez předchozího písemného souhlasu zřizovatele je příspěvková organizace povinna dědictví odmítnout, nebo
- jiným způsobem na základě rozhodnutí zřizovatele.

Dlouhodobý majetek

1. Smlouva o výpůjčce mezi ÚSC a PO

- Vlastnictví: ÚSC
- Evidence: ÚSC v rozvaze, PO v podrozvaze
- Smlouva o výpůjčce je bezúplatná
- Běžnou údržbu a opravy provádí PO
- Velké opravy a technické zhodnocení (TZ) provádí ÚSC
 - Lze povolit pořízení TZ ze zdrojů PO a evidovat v PO, PO může TZ odepisovat účetně (nikoliv daňově)
- Daňová problematika – kromě běžných oprav a údržby nemá PO ve vztahu k majetku žádný daňově uznatelný náklad
- Dotace na pořízení DM – příjemcem je ÚSC

Dlouhodobý majetek

1. Smlouva o výpůjčce mezi ÚSC a PO

- Vhodné u malých PO bez vedlejší hospodářské činnosti, s malým počtem zaměstnanců, které by nebyly schopny zajistit větší opravy užívané budovy ve své režii.
- Vlastnictví – ÚSC
- Evidence
 - ÚSC v rozvaze
 - PO v podrozvaze
- Běžnou údržbu a opravy provádí PO
- Velké opravy a TZ provádí ÚSC
- Lze povolit pořízení TZ ze zdrojů PO a evidovat v PO, PO může TZ odepisovat účetně i daňově

Dlouhodobý majetek

2. Předání k hospodaření („svěřený“ majetek)

- Vlastnictví – ÚSC
- Evidence
 - PO v rozvaze, analyticky odděleně od majetku, který má ve vlastnictví; PO odepisuje.
 - ÚSC v podrozvaze.
- Peněžní převody
 - zřizovatel pokrývá v rámci příspěvku na provoz odpisy staveb;

Dlouhodobý majetek

2. Předání k hospodaření („svěřený“ majetek)

- Běžnou údržbu a opravy provádí PO
- Velké opravy a TZ provádí PO
- Daňová problematika
 - daňově uznatelný náklad PO jsou náklady na běžné opravy a údržbu, TZ (pokud je pořízeno ze zdrojů PO, PO jej účetně eviduje)
- Dotace na pořízení DM
 - příjemcem je zřizovatel

Dlouhodobý majetek

3. Bezúplatný převod od svého zřizovatele

- Vlastnictví – PO
- Evidence
 - PO v rozvaze, analyticky odděleně od majetku, který je svěřený (ve vlastnictví jiné osoby); PO odepisuje.
 - ÚSC nikde.
- Peněžní převody
 - zřizovatel pokrývá v rámci příspěvku na provoz odpisy staveb;
 - v případě, že zdroje IF z odpisů jsou vyšší než investiční potřeba PO, lze nařídit odvod z odpisů do rozpočtu zřizovatele.

Dlouhodobý majetek

3. Bezúplatný převod od svého zřizovatele

- Běžnou údržbu a opravy provádí PO
- Velké opravy a TZ provádí PO
- Daňová problematika
 - daňově uznatelný náklad PO jsou náklady na běžné opravy a údržbu, TZ (pokud je pořízeno ze zdrojů PO, PO jej účetně eviduje).
 - Daňové odpisy majetku bezúplatně převedeného od r. 2007 nejsou uznatelné.
- Dotace na pořízení DM
 - příjemcem je PO, i přímo, ale správně prostřednictvím zřizovatele

Dlouhodobý majetek

4. Darování s předchozím písemným souhlasem zřizovatele

- Vlastnictví – PO
- Evidence – PO v rozvaze, analyticky odděleně od majetku, který je svěřený (ve vlastnictví jiné osoby); ÚSC nikde. PO odepisuje.
- Peněžní převody – zřizovatel pokrývá v rámci příspěvku na provoz odpisy staveb;

Dlouhodobý majetek

4. Darování s předchozím písemným souhlasem zřizovatele

- Běžnou údržbu a opravy provádí PO
- Velké opravy a TZ provádí PO
- Daňová problematika
 - daňově uznatelný náklad PO jsou náklady na běžné opravy a údržbu, TZ (pokud je pořízeno ze zdrojů PO, PO jej účetně eviduje).
 - Daňové odpisy majetku darovaného od r. 2007 nejsou uznatelné.
- Dotace na pořízení DM
 - příjemcem je PO, i přímo, ale správně prostřednictvím zřizovatele

Omezení PO při vstupování do právních vztahů

- PO je oprávněna uzavírat smlouvy o půjčce nebo o úvěru jen po předchozím písemném souhlasu zřizovatele
 - (kromě půjček zaměstnancům z FKSP)
- Příspěvková organizace není oprávněna zajišťovat závazky.
- Může pořizovat věci nákupem na splátky nebo smlouvou o nájmu s právem koupě jen po předchozím písemném souhlasu zřizovatele

Omezení PO při vstupování do právních vztahů

- Není oprávněna nakupovat akcie či jiné CP.
 - Přijímat je jako protihodnotu za své pohledávky vůči jiným subjektům je oprávněna jen po předchozím písemném souhlasu zřizovatele.
- Není oprávněna poskytovat dary jiným subjektům
 - Výjimka: obvyklé dary svým zaměstnancům a jiným osobám z FKSP
- PO nesmí
 - zřizovat nebo zakládat právnické osoby,
 - mít majetkovou účast v právnické osobě zřízené nebo založené za účelem podnikání.

HOSPODAŘENÍ ÚSC

zákon č. 250/2000 Sb., +12 dílčích novel

- I. Obecná ustanovení
- II. Finanční hospodaření
- III. Rozpočtový proces
- IV. Organizace ÚSC
- V. Hospodaření dobrovolných svazků obcí
- VI. Přechodná a závěrečná ustanovení

Zákon si prosím přečtěte!

Zákon upravuje

- tvorbu,
- postavení,
- obsah,
- funkci rozpočtů ÚSC: obcí+krajů,
- stanoví pravidla hospodaření s finančními prostředky ÚSC,
- zřizování nebo zakládání PO

Zákonem se řídí

- Obce
- Kraje
- Dobrovolné svazky obcí
- Statutární města
- Městské části a obvody
- Hlavní město Praha
- Příspěvkové organizace v oblasti školství
- Regionální rady regionů soudržnosti

Základní pojmy

- **Rozpočet** - finanční plán, jímž se řídí financování činnosti ÚSC a svazku obcí, rozpočtový rok=kalendářní rok
- **Rozpočtový výhled** – je pomocným nástrojem ÚSC sloužícím pro střednědobé finanční plánování rozvoje jeho hospodářství

Rozpočtový výhled

– Sestavuje se na základě:

1. Uzavřených smluvních vztahů
2. Přijatých závazků
3. Na období 2-5 let, následujících po roce, na který se sestavuje roční rozpočet

Obsahem rozpočtového výhledu je:

- Souhrnné základní údaje o příjmech a výdajích
- Dlouhodobější závazky a pohledávky
- Finanční zdroje a potřeby dlouhodobě realizovaných záměrů
- RV- je povinný (dříve fakultativní)!!!

Rozpočet

Deficitní

Může být schválen:

1. Finančními prostředky z minulých let
2. Smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí, výnosem z prodeje vlastních dluhopisů

Přebytkový

1. Některé příjmy daného roku jsou určeny k využití až v následujících letech
2. Splácení jistiny úvěru z předchozích let

Zůstatky v rozpočtu a jejich použití

- Kladné zůstatky:
 - Se převádí k použití v dalším roce ke krytí rozpočtových výdajů
 - Převádí se do peněžních fondů
- Záporné zůstatky (schodky):
 - Se hradí z prostředků z minulých let
 - Kryjí se z návratných zdrojů splatných v následujících letech

Peněžní fondy ÚSC

- Účelové
- Neúčelové

Zdroje peněžních fondů:

- přebytky z minulých let,
- nevyužitá P,
- převody prostředků během roku do účelových peněžních fondů

Obsah rozpočtu

- Příjmy
- Výdaje
- Ostatní peněžní operace
- Tvorba a použití peněžních fondů

Některé operace se mohou uskutečňovat mimo rozpočet:

- Cizí prostředky
- Sdružené prostředky
- ³² – Podnikatelské činnosti

Příjmová stránka rozpočtu ÚSC

- Založena na principech
 - Finanční autonomie
 - Princip zdaňovací pravomoci
 - Zásluhovosti
 - Solidarity
 - Stability

Příjmy

- příjmy z vlastního majetku a majetkových práv,
- příjmy z výsledků vlastní hospodářské činnosti,
- příjmy z hospodářské činnosti právnických osob, která organizaci zřídila nebo založila,
- příjmy z vlastní správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy, k nimž je obec pověřena podle zvláštních zákonů- správních poplatky z této činnosti,
- příjmy z vybraných pokut a odvodů uložených v pravomoci obce,
- výnosy z místních poplatků podle zvláštního zákona,

Příjmy

- výnosy daní nebo podíly na nich podle zvláštního zákona,
- dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů,
- dotace z rozpočtu kraje,
- prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy, např. z jimi ukládaných pokut a jiných peněžních odvodů a sankcí,
- přijaté peněžité dary a příspěvky,
- jiné příjmy, které podle zvláštních zákonů patří do příjmů obce, kraje

Další příjmy

- **Správní poplatek** za vydané povolení k provozování výherních hracích přístrojů, vybraný obecním úřadem, je příjmem rozpočtu obce ve výši 50 %
- zbývající část tohoto správního poplatku odvede obecní úřad na účet státního rozpočtu, spravovaný územním finančním orgánem místně příslušným podle sídla obecního úřadu, a to do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, v němž vydané povolení nabylo právní moci.

Výdaje

- závazky vyplývající pro obec, kraj z plnění povinností uložených jí zákony,
- výdaje na vlastní činnost obce, kraje v samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj,
- výdaje spojené s výkonem státní správy, ke které je obec, kraj pověřena zákonem,
- závazky vyplývající pro obec, kraj z uzavřených smluvních vztahů v jejím hospodaření a ze smluvních vztahů vlastních organizací, jestliže k nim přistoupila,
- závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi nebo s dalšími subjekty, včetně příspěvků na společnou činnost,

Výdaje

- úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů,
- výdaje na emise vlastních dluhopisů a na úhradu výnosů z nich náležejících jejich vlastníkům,
- výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro obec,
- jiné výdaje uskutečněné v rámci působnosti obce, kraje včetně darů a příspěvků na sociální nebo jiné humanitární účely.

Jiné výdaje

Obec a kraje hradí ze svého rozpočtu i splátky přijatých půjček, úvěrů a návratných výpomocí a splátky jistiny vlastních dluhopisů jejich vlastníkům.

Rozpočtový proces na úrovni ÚSC

- Sestavení a schválení rozpočtu
- Plnění a kontrola
- Sestavení a schválení závěrečného účtu

Vypracování rozpočtu

Návrh

1. Finanční výbor
2. Rada
3. Finanční komise
4. Zastupitelstvo

Připomínky:

⁴¹ Občané, kontrolní výbor, zastupitelstvo

Schvalování

- Vyvěšení - 15 dnů před schválením
- Schválení – ZASTUPITELSTVO
- Rozpočtové provizorium
- Rozpis ukazatelů-finanční výbor
- Hospodaření a kontrola

Hospodaření a kontrola

- Plnění sleduje finanční a kontrolní výbor
- Rada obce, kraje
- Finanční komise

Časové použití prostředků-jen pro fiskální rok - ostatní se převádějí

Kontrola

- Vnitřní (finanční výbor, kontrolní výbor, zastupitelstvo, rada)
- Vnější (občané, ÚFO, NKÚ, Kraj- přezkoumávání hospodaření ÚSC – z.č. 420/2004 Sb.,)

Závěrečný účet

- Sestavuje
 - Finanční výbor
 - Rada
 - Finanční komise
 - Zastupitelstvo
- Připomínky
 - Občané
 - Kontrolní výbor
 - Zastupitelstvo
- Schvaluje
 - Zastupitelstvo

Rozpočtová skladba

- Rozpočet se zpracovává v třídění podle rozpočtové skladby, kterou stanoví Ministerstvo financí vyhláškou.
- Orgány územního samosprávného celku a orgány svazku obcí projednávají rozpočet při jeho schvalování v třídění podle rozpočtové skladby tak, aby schválený rozpočet vyjadřoval závazné ukazatele, jimiž se mají povinně řídit
- výkonné orgány územního samosprávného celku a svazku obcí při hospodaření podle rozpočtu,
- právnické osoby zřízené nebo založené v působnosti územního samosprávného celku při svém hospodaření,
- další osoby, které mají být příjemci dotací nebo příspěvků z rozpočtu.

Vztah účetnictví a rozpočtu

– Rozpočet

- několik pohledů na peněžní operace (klasifikace podle různých na sobě nezávislých hledisek)
- peněžní toky jednotky v rozpočtové činnosti v průběhu jednoho roku
- příjmově – výdajový

– Účetnictví

- jednoúrovňový systém, osnova syntetických účtů
- komplexnější, obsahuje i informace o majetku, závazcích, pohledávkách
- kontinuita v čase
- nákladově – výnosový

– Účetnictví a rozpočet spolu souvisí, doplňují se, jsou provázané

- rozpočet je s účetnictvím provázán přes rozpočtové účty

Základní pojmy – specifika ÚSC

- Účetní období – kalendářní rok
- Rozsah vedení účetnictví – v plném rozsahu

Rozdílnost účetnictví ÚSC oproti podnikatelským subjektům

- ÚSC je veřejnoprávní korporace –» jiná směrná účtová osnova (pozn.: obce a kraje mohou mít i podnikatelskou činnost)
- účty vztahujících se k rozpočtu ÚSC, které jsou odlišné od podnikatelských subjektů
- peněžní fondy (pozn. dříve i majetkové)

Rozlišení mezi rozpočtovou a podnikatelskou činností

- Rozpočtová činnost
 - činnost, která je hlavním posláním ÚSC – cílem není dosažení zisku, ale snaha o rozvoj území a uspokojování potřeb obyvatel
- Podnikatelská (hospodářská) činnost
 - ÚSC může vykonávat i činnosti, při kterých se snaží dosahovat zisku
 - účetně sledována mimo rozpočtové V a N
 - výsledky se promítají do rozpočtu vždy nejpozději ke konci kalendářního roku
 - mělo by být vnitřním předpisem upraveno, které činnosti sem patří, jaký majetek je při nich využíván